

Het financieren van duurzame openbare verlichting

De helft van de gemeentelijke energienota bestaat uit het verbruik van de openbare verlichting (OVL). Investeren in het verduurzamen van het lichtnet kan de kosten aanzienlijk ver-

• door Rien Kort

lagen, maar wat is de beste wijze van financieren?

Het investeren in energiebesparende maatregelen, zoals dimmen, schakelen en het gebruik van led kan de kosten van OVL aanzienlijk verlagen. Door slim te investeren kunnen gemeenten op termijn geld besparen op gebied van onderhoud en verbruik. Het uitgespaarde geld kan vervolgens opnieuw worden gestoken in besparende maatregelen, die de uitgaven ervoor nog verder moeten drukken. Maar voordat dat positieve effect op het gemeentelijke huishoudboekje is bereikt, zal de portemonnee eerst moeten worden getrokken.

Financiering is knelpunt

AgentschapNL heeft deze geluiden ook opgevangen en organiseerde begin maart een speciale bijeenkomst over financiering van investeringen in OVL. “We proberen gemeenten zoveel mogelijk te stimuleren om energiebesparende maatregelen te nemen op het gebied van OVL. De bereidwilligheid is er wel, maar een veelgehoord knelpunt is en blijft de financiering”, vertelt Dyana Loehr van AgentschapNL. “Als er bijvoorbeeld wordt overgegaan op de grootschalige aanschaf van een compleet nieuw lichtsys-

teem, is het bepalen van de wijze van bekostiging een lastig beslispunt. Om het belang daarvan toch te benadrukken, hebben wij deze bijeenkomst gehouden.” In overleg met AgentschapNL heeft de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) een financieringsregeling op poten gezet, die het gemeenten mogelijk moet maken duurzaam te investeren in hun OVL. De regeling werd op dezelfde bijeenkomst gepresenteerd.

De architect van deze financieringsconstructie, infrastructuurmanager Pieter Oppermann van BNG, weet dat het voor veel gemeenten lastig is om geld vrij te maken voor duurzame investeringen: “Gemeenten werken met een regulier, vastgesteld budget. Daarmee kunnen ze slechts een klein deel van hun areaal jaarlijks duurzaam vervangen. Dat is vrij slapjes. Een derde of een kwart vervangen zet meer zoden aan de dijk, maar het is lastig om hiervoor budget vrij te maken.”

Budgetneutraal

Om die grootschalige duurzame investeringen toch mogelijk te maken, en zonder dat de gemeente daar zelf een extra

potje voor hoeft aan te spreken, bedacht Opperman een speciale regeling. “De aanschaf, vervanging, het onderhoud en beheer van OVL wordt door de gemeente als een takenpakket aanbesteed. De marktpartij met de meest gunstige kwaliteit-prijsverhouding wordt de opdracht gegund. Deze opdrachtnemer richt vervolgens een BV op, die slechts één taak heeft: het realiseren van duurzame verlichting. De gemeente betaalt aan deze BV een periodieke vergoeding, die wordt betaald vanuit het gemeentelijke OVL-potje. De BV betaalt de bank weer aflossing en rente voor de lening die is overgemaakt, met als doel duurzame investeringen mogelijk te maken.” Dankzij de investeringen dalen de kosten van het energieverbruik en het onderhoud. Het idee is dat de financieringslasten van de nieuwe investeringen worden gedekt door deze lagere kosten: “Het geheel vormt dus een budgetneutrale constructie.”

Kopzorgen

Naast het realiseren van duurzame investeringen ontnemt deze financieringsregeling gemeenten behoorlijk wat kopzorgen, denkt Oppermann: “Gemeenten hoeven niet langer diverse partijen te benaderen voor elke individuele taak binnen OVL. De gemeenten kunnen zich bij deze constructie

kan met zijn financiële en juridische knowhow een gemeentete professioneel bijstaan bij de contractvorming met marktpartijen. Je koopt er een stukje zekerheid mee. Het zelf uitzoeken en kost vaak nog meer geld.” Volgens hem kunnen vooral kleine gemeenten profiteren door hun kapitaal gezamenlijk aan te wenden bij het aangaan van een financieringsregeling. “Dit pakt vaak goedkoper voor ze uit. Voor de grotere gemeenten is een dergelijke regeling vaak minder populair; die hebben in de meeste gevallen geld beschikbaar om te investeren of weten dit rendabel te lenen.”

Drempelvrees

Door extra kapitaal aan te trekken via een financieringsconstructie, kan de verduurzaming van OVL worden versneld, aldus Metz: “Normaal gaat een areaal 40 jaar mee, maar met het toepassen van een financieringsconstructie kan een volledige vervanging al binnen 15 jaar zijn gerealiseerd. De druk op de begroting wordt met elke daaropvolgende investering steeds kleiner. Daarmee krijgt duurzaamheid een impuls.” Toch bestaat er bij veel gemeenten drempelvrees als het aankomt op grootschalig investeren. Sommige gemeenten streven tegelijkertijd twee doelstellingen na, weet Metz. “Goedkoop én duurzaam, dat gaat natuurlijk

‘In die hoedanigheid nemen ze de rol van waakhond op zich’

richten tot een bij de marktpartij aangewezen aanspreekpunt. Afstemmingsproblemen met en tussen een groep verschillende opdrachtnemers worden daarmee voorkomen. Dat houdt het overzichtelijk en efficiënt.”

Waakhond

Een tweede vorm van ontzorging is de betrokkenheid van de bank bij deze constructie. “Een bank maakt zich geen zorgen als het geld leent aan een gemeente. Die gaan niet failliet en krijgen geen boetepunten toebedeeld. Maar bij een minder kredietwaardige partner, zoals de opdrachtnemers, zal de bank veelvuldig over de schouders meekijken om hun investering veilig te stellen. Daarnaast bekijkt de bank of de opdrachtnemers waarmaken wat ze contractueel met de gemeenten hebben afgesproken. In die hoedanigheid nemen ze indirect de rol van waakhond op zich.”

Om de marktpartijen scherp te houden, worden deze bekort op hun vergoeding of wordt zelfs het contract verbroken als ze niet voldoende duurzaamheid weten te realiseren. “Indien er beter wordt gepresteerd dan afgesproken, is dit voordeel voor de opdrachtnemer. Dit is een middel om de opdrachtnemer te prikkelen optimaal te presteren.” De BNG is inmiddels op zoek naar gemeenten, maar ook provincies die voor minstens 2,5 miljoen euro grootschalig willen investeren in duurzame verlichting. Inmiddels hebben vijf gemeenten belangstelling getoond voor een pilot. Een kleiner bedrag is niet mogelijk”, licht Oppermann de financiële bovengrens toe. “Anders hebben investeringen nauwelijks tot geen effect.”

Bank meer knowhow

Rob Metz, voorzitter tijdens de bijeenkomst op 1 maart, beaamt dat het aangaan van een bancaire financieringsconstructie gemeenten een hoop zorgen bespaart: “Een bank

niet gelijk op. Om de versnelling van de duurzaamheid te versnellen moeten gemeenten zich een belangrijke vraag stellen: zijn we bereid te investeren?”

Ontzorging

Eén van de gemeenten die in ieder geval wel iets voelt voor de constructie van de BNG is Hoogeveen. “Wij staan als gemeente voor een behoorlijke vervangingsopgave. Op dit moment is circa 15% van de masten ouder dan 40 jaar en eigenlijk al over de levensduur heen. Bijna de helft van de armaturen zijn bovendien ouder dan 20 jaar”, vertelt projectleider OVL Maaïke Hamstra. “Maar we zitten met het dilemma dat er flink moet worden bezuinigd en dat grootschalige investeringen in onze OVL er niet inzitten.” Op de door AgentschapNL en BNG gehouden bijeenkomst sprak de gepresenteerde financieringsconstructie Hamstra in grote mate aan: “We zijn geïnteresseerd in een mogelijk pilotproject, maar daarvoor willen we eerst nog eens uitgebreid met de BNG om tafel.” Ze ziet vooral het ontzorgende aspect als een groot pluspunt van de BNG-regeling: “Vervanging, beheer en onderhoud wordt uitbesteed, terwijl de gemeente de regie behoudt over haar lichtmasten en armaturen. Door het betalen van een periodiek vast bedrag weten we bovendien waar we op de lange termijn financieel gezien aan toe zijn. Tot slot hoeven we geen extra kapitaal uit een gemeentepotje te genereren. Dat maakt dit plan voor ons aantrekkelijk.”

‘Redelijk complex’

De gemeente Tilburg ziet af van deelname aan het financieringstraject van de BNG, aldus programmaleider OVL Jos van Groenewoud van de gemeente Tilburg: “Wij hebben de BNG uitgenodigd om bij ons hun verhaal te doen, maar we hebben besloten om geen gebruik te maken van de gebo-

den regeling.” Volgens hem werd de gehele constructie als ‘redelijk complex’ ervaren. “Bovendien zijn wij op eigen kracht prima in staat voor de benodigde investering een lening af te sluiten. Minder onderhouds- en energiekosten van het te vervangen deel van de OVL maakt in ons geval de aflossing mogelijk.”

Omslagrente

Binnen de gemeentelijke bestaande regels wordt bij een lening standaard

uitgegaan van een omslagrente van 4,5%. Van Groenewoud: “En dat terwijl er bij een bancaire instelling ook één kan worden afgesloten met een dagrente van 2%. Om van die standaard omslagrente te mogen afwijken én om het voordeel op het energiebudget te mogen inzetten voor aflossing van de investering, is wel toestemming van de raad noodzakelijk. Dit moeten we nog regelen. Omdat binnen de gemeente zaken als financiering, aanschaf, installatie en

beheer- en onderhoudsaspecten goed zijn geregeld, hebben we afgezien van het voorstel van de BNG. Wij zijn als gemeente prima ingericht om dit zelf op te pakken.”

www.igov.nl

IGOV Kort

Greendeal opgeschort

De Greendeal ‘slimme bemetering’ is voorlopig opgeschort. IGOV, VNG en Netbeheer Nederland werkten samen aan een gemeenschappelijke regeling met betrekking tot keuzevrijheid voor groot- of kleinverbruiker OVL. De gemeenten en andere afnemers kunnen hierover binnenkort duidelijke en volledige informatie krijgen, zodat zij de juiste keuze voor hun situatie kunnen maken. Gemeenten die van hun netbeheerder een verzoek tot keuze hebben ontvangen, worden geadviseerd om hun licht op te steken bij IGOV, voordat ze overgaan op een definitieve keuze.

Kenniscafé Stadsilluminatie

Het IGOV-kenniscafé “Stadsilluminatie, goed belicht” wordt 26 april in samenwerking met de NSVV-commissie Licht & Architectuur in Villa Sonsbeek in Arnhem georganiseerd.

IGOV op LinkedIn

IGOV is ook actief op LinkedIn, en nodigt uit tot aanmelding om deel te nemen aan interessante inhoudelijke discussies. Het LinkedIn-forum is toegankelijk voor iedereen die een profiel heeft.